

Rerum Naturalium Fragmenta

No. 471

<i>Nagy Imre:</i> Följegyzések (részletek)	3
<i>Pápai Gábor:</i> Vándorgyűlés 2006 - Beszélgetés Markó Lászlóné elnökasszonnyal	9
Szemere László	15

Watford
2012

.

Rerum Naturalium Fragmenta

Jaskó Tamás szerkesztése:

16 Melrose Place, Watford WD17 4LN, England

tamas.jasko@jasko.eu

Följegyzések

Nagy Imre
(1954-55, részletek)

Vége eljutottam addig, hogy visszatekintsek életembe.

* * *

Arccal kelet felé fordulok, ahonnan őseink idejöttek, a természetüknek és életkörülményeiknek megfelelő tájakra. Sok mese vált valóra, amíg ideérkeztek, s amíg itt kialakult népem társadalmi rendje. Amíg ráébredt tudatában Csíkországra, erre a Hargita és a Kárpátok közötti különleges, néha zord és félelmetes, máskor játékos tájra, fenn, hétszáz méterrel a tenger szintje fölött. Egész életünkön végigkísér a mese és valóság, ami a természetben körülvelt, amíg magad nem lettél a mese hőse vagy a ballada figurája. Lelkünkben magunk is Ábelek lettünk, Tamási Ábelei, Ábelek a rengetegben.

Magam is itt állok ezen a szent helyen, ahol annyit vergődött ez a kis nép az otthonért, a családiért, ezért a Csíkorszáért.

Játékos kanyargással két kis patak egyesül Zsögöd felett. Ma már sekély a vize, akkor több volt az erdő, s ha megeredt az eső, nem rohant le egyszerre megáradtan, völgyét kitöltve, hogy mindent legázoljon. Akkor még lovat is fürösztöttek a mélyebb vízben – most majdnem átlépek.

Az egyik ág Fitód, a másik Mindszent felől kanyarog őseink udvara és gazdasága mellett. Mindkét ág afféle darálómalmot hajtott. Lassan, elmélázón zakatoltak a kerekek. Szemem most is ott ragad rajta, fülem most is követi a kerékforgás monoton

hangját, s a lapátokból kiömlő víz zenéje most is kísér titkos, mélabús egyhangúsággal.

* * *

Harmadéves képzős voltam, amikor egy távcsöves puskás ismeretlen furcsa embert láttam feltűnni a faluban. Az ismerkedés hamar ment. Szemere László volt, később a budapesti ornitológiai intézet igazgatója ez az én barátom, akire mindig úgy tekintettem, mert annyit tudott az állatok és madarak világából. Csupán egyet nem tudtam: a művészetet átadni és az övét kritika nélkül elfogadni. Ennél a pontnál mindig fellázadtam. Nem a jelen ellen. Az piszkált mindig belülről, amit akartam. De jaj annak, aki akar csupán, de sehol semmi.

Így voltam én is Szemerével. Amire hivatkoztam, azt gyakorlatilag nem tudtam bizonyítani. De most mondom: jaj annak a tehetségnek, aki hosszú életpályája végén sem tudja bebizonyítani tehetségét. Mert tehetség sok van, de csak a végén látszik meg az igazi.

Hosszú évek során még a háborúk sem tudtak elválasztani. A természet szépségeit, a madárvilág, a vadállatok életét az ő közvetlen közelében ismertem meg. Ő tanított meg madarat tömni is. De akkor már észre kellettennem, hogy meglátásaink eltérnek. Amikor a madár vagy az állat mozgását el kellett rendezni, nálam az ösztön jobban működött. Ő azt centiméterrel próbálta azonossá tenni. Így teltek az évek egymás mellett. Egy nagy uhubagollyal mentünk a két királysasnak élelmet szerezni. A vadászat annyira sportszerűvé lett, hogy golyós puskával lőttünk az uhut támadó madarakra.

Ebben a sportágban bámulatos volt. Szeme mindent észrevett. Napokon keresztül bolyongtunk az öreg erdőben madárfészek után kutatva. Engem talán nem is érdekelt annyira. Ő egyből felismerte s megtalálta a fészket. Nagy elődeinek méltó unokája volt.

Dr. Hirsch Hugó sebész ugyancsak más vidékről került ide. Két ellenkező világ. Szemerét a vándormadarak átvonulásának tanulmányozása hozta ide. Hirschet a néppel való állandó érintkezés tette ennek a népnek szenvedélyes megfigyelőjévé. Nem csoda, hisz huszonnyolc éven át operálta. De tökéletesen megfigyelte, kimerítette az ünnepi alkalmak minden formaságát: lakodalom, temetés, anekdoták. Rengeteg falusi ismerőse csak úgy szállította, ő pedig gyűjtötte a jobbnál jobb vicceket, amelyeknek gyakran nemcsak egyéni, hanem általános emberi mondanivalója is volt.

Alacsony, széles vállú, kissé görbe lábszárú, nyugodt, a gondolkozó ember jellegzetes járásával járó, folyton beszélő, aránylag nagy fejű, előreálló ajkakban kicsücsörödő szájú ember. Elválasztott haja valósággal kétfelé szelte a fejét. Ha megszólalt, csak úgy ömlött ki száján az okos, tapasztalatokban és tudásban gazdag, nemes, válogatott beszéd. Az alacsony termetű emberek kínlódó hiúsága s az én sokszor goromba, őszinte visszavágásom sokáig feszélyezte, zavarta barátságunkat.

Mindig éreztem egy kis hátsó ízt a közeledésben, ami hamar felborzolt, s ilyenkor rendszerint odavágtam valamit meggondolatlanul, ami évekre eltávolított egymástól s attól a barátságtól, amit én nem tudtam kezelni, de megérteni sem. Csak betegsége tett belátóvá és megértővé komoly tudása iránt. Több rajz és portré tette hitelessé barátságunkat.

Csíkban a vadászat nagy eseménynek számított. Egy-egy hajtó-vadászat, ami farkas- vagy medvelövészel végződött, külön ünnepszámba ment. Az elejtett vadat két-három falun keresztül is meghordozták, nagy gyermekkíséret és komédiával. Ilyenkor a falu ráért, s csuda látni kivonult mindenki. Még ma is izgatja fantáziámat egy ilyen medvetrófeás felvonulás.

A medvevadászat rendszerint az első hóval kezdődött. A téli szállásra még el nem húzódott medvét hamar elcsípték. A nagy hajtást néha még a faluból is hallani lehetett. Az elejtett medvét zöld ágra rakva, felékesítve hozták be a faluba: két első mancsa előre volt nyújtva, a szájában pedig alma. A látvány már így sem volt utolsó, de még érdekesebbé tették a mozgó közönség vihogó megjegyzései.

Egyszóval festői kép volt, de hogy nem tudtam semmit sem megvalósítani belőle, kicsit bánkódom miatta. Pedig nekifogtam, s ezt azzal kezdtem, hogy Witting küldött medvebocsot, s azt rajzolgattam szorgalmasan. Akkor azonban gazdaságommal járó elfoglaltságom annyira lekötött, hogy tervemből kívánság lett csupán.

Ha farkast lőttek, bundáját a nyakukba akasztották, s húsát pedig különböző betegségek ellen árusították. Vízbe főtt farkashússal kezelték a tyúkpestist s a torokgyíkot.

A felvonulások azért nem mentek egészen babra, hanem egy kis pénzt is hoztak a vadászoknak, amit csak meginni lehetett, az italozás mellett pedig a vadásztörténeteket vezették vissza, rendszerint Noé bárkájáig.

Hirsch sokáig volt a vadásztársaság elnöke, maga is két medvét lőtt, mégpedig egyszerre, egy állásból. Egyszóval minden valamirevaló csíki ember vadászott. Ez az ősi foglalkozás mindnyájunkban benne van. A nagyvadak a falu egy-két százalékát ősi ösztöneiben megtartották. A Pálok minden kis tagja vadászott, halászott, s így hát nem csoda, hogy nagy mesemondó is volt.

Ebben az időben én mar csak csendes szemlélője voltam a vadászatnak, s nagy örömöm telik benne, ha arra gondolok, mennyi szép képnek voltam élvezője és szemtanúja. Igaz, mi haszna, mindezt sehol meg nem festettem.

A lövés, a gyilkolás szenvedélye más embert visz az erdőbe, mint aki csak szemlélődni megy. A vadásznak minden idegszála csak a vadra és puskájára figyel, minden más dolgot csak akkor vesz észre, ha veri ki a szemét. Még a tájat is ritkán helyezi el emlékei között.

Így nyílt alkalmam arra, hogy a vadászatot úgy nézzem, mint a színházat, páholyból. Így tekinthettem át teljesen, minden részletében. Mert azt tudni, ismerni kell, hogy más a hajtó, más a vadorzó és más a vadász. Mindezt csak a hajtás után, az ebédnél lehetett áttekinteni. S akiben volt kedély, annak itt nyílt alkalmamagát is, másokat is kigúnyolni. A megannyi kép: farkasnyúzás, rókanyúzás, hazamenet a nyúzott rókabundákkal vagy a lógó lábú kézben tartott nyulak, hosszú sorban vonul el szemem előtt.

Hirsch egy alkalommal valóságos expedíciós társaságot szervezett a Kakukkhegyre. Siketfajdra az olasz követ s fővárosi nagyságok voltak hivatalosak. Az ilyesmi nem is olyan egyszerű ügy, de főleg sokba kerül. Ekkor voltam először siketfajdra.

Gyönyörű látvány a kora hajnali képben a dörögő kakas, amint másod- vagy harmadmagával egy tyúkot közrefog. S milyen kellemetlen érzés, amikor a vadász bedurrant közéjük, s csak azt látni, amint az a gyönyörű állat utolsót vonaglik, s csak úgy poroz a havon a söréttől levert tolla.

Sokféle alkalom kínálkozik az ölés szenvedélyének kielégítésére. Ősszel, a szarvasbőgéssel egy időben soros a mogyorótyúk. Bármilyen figyelmes, hamar törbe lehet csalni, kivált a fiatalabbját, ha jól hívják síppal. Néha még az ember vállára is rárepül, de egypár lépésre aztán nagyon gyakran.

A szalonka tavaszi madár. Kurrogva jelenik meg, amikor a vacsoracsillag feljön. Alig tíz perc a vadászatra kínálkozó alkalom.

Mindezekben a szenvedélyekben az embernek a természet gyönyörű hangulatával való találkozása a pozitívum. Hirsch Hugó ennek elmesélésében is nagyon nagy volt.

Egyik villámló szemmel öl,
Más lágyan nyújtva kart,
A gyáva fegyvere a csók,
A bátoré a kard!

(<http://adatbank.transindex.ro/inchtm.php?akod=2366>)

Vándorgyűlés 2006
Beszélgetés Markó Lászlóné elnök-asszonnyal
Pápai Gábor

Veszprém megye területének több mint 30%-át erdő borítja. A kárpótlási és vagyonnevesítési folyamat során ennek a területnek mintegy harmada került magánkézbe. Ebből az erdőterületből közel 3600 hektáron gazdálkodó 1000–1100 erdőtulajdonos képviselőjét látja el a Magánerdő-tulajdonosok és Erdőgazdálkodók Veszprém megyei Egyesülete, a MEVME, melynek elnöke 2000 óta Markó Lászlóné. A vegyészmérnök képesítésű erdőtulajdonos Nagy Miklós erdőmérnöktől vette át az egyesület elnöki teendőit.

- Szokatlan ebben a felelős beosztásban a gyengébb nem képviselője.
- Egri születésű lévén, az erdőszeretetet a Bükk és a Mátra rengetegeiben bakancsos turistaként édesapám oltotta belém. Ő

tanított arra, hogy az erdőben nemcsak menni kell, hanem mindent megfigyelni, hallgatni az erdő sejtelmes neszeit és gyönyörködni az évszakok változásában. Mióta Veszprémben élek férjemmel, a Bükk helyett a Bakonyban túrázunk, régebben barlangásztunk is.

Ebben az időszakban ragadott meg közelebbről a gombák világa. 1965 óta vagyok tagja az OEE-nek, amikor még működött a Mikológiai Szakosztály.

– *És hogyan lett erdőtulajdonos?*

– Azok közé tartozom, akiknek szüleitől a háború után nagyon sok mindent elvettek, és az irántuk érzett szeretetem és tiszteletem késztetett arra, hogy földtulajdon vásárlással elégtételt szerezzek nekik. Minden árverési helyszínt végigjártunk a környéken és igyekeztünk településektől távoli, tiszta, szép, természetes erdőhöz jutni. Igazi erdőhöz. Így sikerült mintegy 12 hektár erdővel kárpótolni magunkat.

– *Többnyire haszonszerzés céljából vásárolnak erdőt.*

– Való igaz, az egyik cél a haszonszerzés, a másik a tulajdonlás érzése. Az erdővel foglalatosskódók körében azonban köztudott, hogy az erdőből hosszú távon csak tisztességes haszonra számíthatunk.

Személy szerint engem örömmel tölt el a tulajdonlás érzése, az, hogy a saját erdőmben gombászhatok, gazdálkodhatok. Soha nem akartam vezető lenni, de amikor elvállaltam a MEVME elnökséget, nagyon sok izgalmas feladatot kellett megoldani, mert az erdőtulajdonosok jó része nem tudta, hogy mit jelent az

erdőgazdálkodás. Így a hozzá nem értőknek előadásokat szerveztünk, szakemberek segítségével közösen beszéltük meg a tennivalókat, különösen most, az EU-s elvárásokat és lehetőségeket illetően.

A 76/2004(V.4.) FVM rendelet 1. sz. melléklete II/5. pontja jelentős díjtétellel sújtotta az üzemtervezést az addig érvényben volt díjon felül. A MEVME 2004-ben javasolta, hogy ez a díjtétel a 100 hektárnál kisebb tulajdont ne terhelje.

Emellett javasoltuk, hogy az 50 hektárnál (kivételesen 100 hektárnál) kisebb területen gazdálkodók esetében „egyszerűsített üzemtervet” vezessenek be. Ez a munkamegtakarítás révén lehetővé tenné a tervezési díjtétel csökkentését. Javaslatunkat az OEE és a MEGOSZ támogató visszajelzéssel nyugtázta.

– *Kik az egyesület tagjai?*

– Az egyesület tagja lehet az a természetes vagy jogi személy, akinek Veszprém megye közigazgatási határain belül erdőtulajdona van, vagy más tulajdonában lévő erdőterületen itt erdőgazdálkodási tevékenységet végez, továbbá az, aki más művelési ágba tartozó termőföldjén erdőt akar telepíteni.

Lényegében az egyesületünk célja a magántulajdonba került értékes erdőállományok megóvása, az erdőbirtok tőkeértékének védelme és gyarapítása, az erdőbirtokosok tulajdonosi érdekeinek védelme, és megyénkben a nagy múltra visszatekintő szakszerű erdőgazdálkodás fenntartása.

– *Mint magánerdő-tulajdonos, mit nehezményez leginkább?*

– A járulék-befizetési rendszert tartom neuralgikusnak, hiszen az állam csak annyit ad „támogatásként”, amennyit elvesz, és ráadásul még különböző jogcímenek adót is fizetünk.

– *És jut ideje a nagy szenvedélyre, a gombászásra?*

– Ha már erről kérdezett, feltétlenül meg kell említenem Szemere Bertalan családfájához tartozó Szemere Lászlót (1884–1974), aki meghatározó egyénisége volt a gombásztársadalomnak.

Gombaakvarelljeinek árából vett a közeli Hárskúton egy szelény falusi házat. Nagy álma volt, hogy a híres bakonyi szarvasgomba-lelőhelyeket feltárja, és mesterséges úton növelje.

Kellemes, derűs öreg bácsi volt, akivel igen jó kapcsolatban voltunk, és halála után, tiszteletére, a Veszprém megyei mikológuscsoport felvette Szemere László nevét. Sajnos azok a megjelölt fák, melyek tövében szarvasgombát talált, a fahasználat áldozatául estek.

Tudom, ez nem tartozik szorosan beszélgetésünk témájához, de ennyivel is szerettem volna adózni emlékének.

– *Mivel járul hozzá az egyesület a vándorgyűlés sikeréhez?*

– Igen nagy megtiszteltetésnek érezzük a felkérést, hogy mutassuk be egyesületünk tevékenységét. Szakmai bemutatónkon a Pro Silva elvek szerinti erdőgazdálkodással ismerkedhetünk.

Közjóléti tevékenységünk köréből bemutatunk egy erdei tábort, ahol 20 fő részére tudunk szállást, 50 fő részére fedett foglalkoztatót biztosítani. Főleg a környékbeli iskolás gyerekeknek, tanároknak ideális bemutató hely. A villany bevezetése is folyamatban van, de megvalósulásáig is tiszta és kulturált elhelyezést kínálunk. És hogy legyen ez a reklám helye, várjuk a csoportok jelentkezését, távolabbról is, amire volt már példa, mert az elmúlt évben a pécsiek ismerkedtek a Bakonnyal.

De a vándorgyűlésen program lesz a Herendi Porcelángyár megtekintése is. A MEVME egymástól függetlenül gazdálkodó erdőbirtokosokból álló csapat, a tagok összefogása elsősorban az erdő szakszerű fenntartásának érdekeit szolgálja.

Pályázatot nyújtottunk be a Nemzeti Civil Alaphoz, és az ott nyert összegből tudjuk tagjainkat elküldeni különféle hazai rendezvényekre, előadásokra, ahol bővíthetik szakmai ismereteiket. Ilyen rendezvény többek között a vándorgyűlés is, melyre most nem vendégként, hanem vendéglátó minőségben sok szeretettel várjuk a programunkra jelentkezőket.

– *Köszönöm a beszélgetést.*

Pápai Gábor (*Erdészeti Lapok, vol.141, no3., 2006. márc., p.70*)

Szemere László

Szemere László (Lasztomér, 1884. október 26. – Veszprém, 1974. december 8.) mikológus, ornitológus. Botanikai szakmunkákban nevének rövidítése: „Szem.”.

Pályafutása

Egyetemi tanulmányait a budapesti tudományegyetem bölcsészettudományi karán kezdte, majd 1911-ben jogot végzett a fővárosban és Kolozsvárott. Csík vármegye közigazgatásában, 1920-tól a Madártani Intézetben dolgozott. 1924 és 1938 között a Földművelésügyi Minisztérium kísérletügyi osztálya, 1938-tól 1946-ig a Növényélettani és -Kórtani Állomás munkatársa. Növény- és állattani ismereteit főként autodidakta módon szerezte. A ragadozó madarak életével foglalkozott, fő érdeklődési köre a mikológia volt.

Elsők között kapcsolódott be A Bakony természeti képe c. kutatási programba. 1960-ban, 70 éves korában telepedett le Hárskúton, ahol életének utolsó éveit szinte kizárólag a gombáknak szentelte. A kalapos és a földalatti gombák tudományos feltárását végezte. Itt fejezte be a Kárpát-medence földalatti gombáival foglalkozó könyvét.

A Bakonyból összesen 446 nagy-gombafajt sorolt fel. A hetvenes évek elején jelent meg Adatok a Dunántúl madárvilágához c. tanulmánya, amely madártani publikációs tevékenységének lezárása. Rendszeresen szervezett gombaismertető tanfolyamokat. Közel kétszáz szakcikke jelent

meg. Hárskúton tábla őrzi emlékét, amelyet minden év áprilisában megkoszorúznak a gombászok.

Szemere László egyike volt azoknak az áldozatos munkát végző tudósoknak, akik életüket és tehetségüket a hazai természet kutatásának és a tudományos ismeretterjesztésnek szentelték. Bár nem a természettudományokban, hanem jogászként szerzett egyetemi végzettséget, valódi természettudóssá nevelte önmagát. Állattani és növénytani ismereteit autodidakta módon gyarapította.

Sokoldalú egyéniség volt: tudományos eredményei mellett mint író és festőművész is maradandót alkotott. Termékeny szakíróként csaknem 200 publikációt jelentetett meg. Jelentős kutatómunkát végzett az ornitológia területén, elsősorban a ragadozó madarak vizsgálatával. Fő érdeklődési köre azonban a mikológia volt. Folytatta és továbbfejlesztette Hollós László földalatti gombákkal végzett úttörő kutatásait.

Föld alatti gombavilág c. kötete máig a magyar szarvasgombászok alapvető szakkönyve. Legismertebb műve, a Kárpát-medence földalatti gombái... külföldön is ismertté tették nevét. A nemzetközi szakirodalomban mind a mai napig Szemere az egyik leggyakrabban idézett magyar mikológus. Kutatómunkája mellett a gombák széles körben való megismertetése céljából jelentős ismeretterjesztő tevékenységet folytatott, és rendszeres gombaismertető tanfolyamokat is szervezett.

Visszavonulása után, hosszú élete végéig fáradhatatlanul járta a Bakony erdőit gombák után kutatva, és szívesen osztotta meg páratlan tudását látogatóival. Örök értékű tudományos művei mellett emlékét őrzi a Bakonyi Természettudományi Múzeum-

ban berendezett Szemere László- emléksarok. Nevét több gombász szakcsoport viseli. Hárskúton utcát neveztek el a „Bakony remetéjéről”. Művészi értékű gombaakvarelljeit méltó helyen, a Magyar Természettudományi Múzeumban őrzik.

(https://hu.wikipedia.org/wiki/Szemere_L%C3%A1szl%C3%B3)